

Föräldrastödsprogram på universell nivå

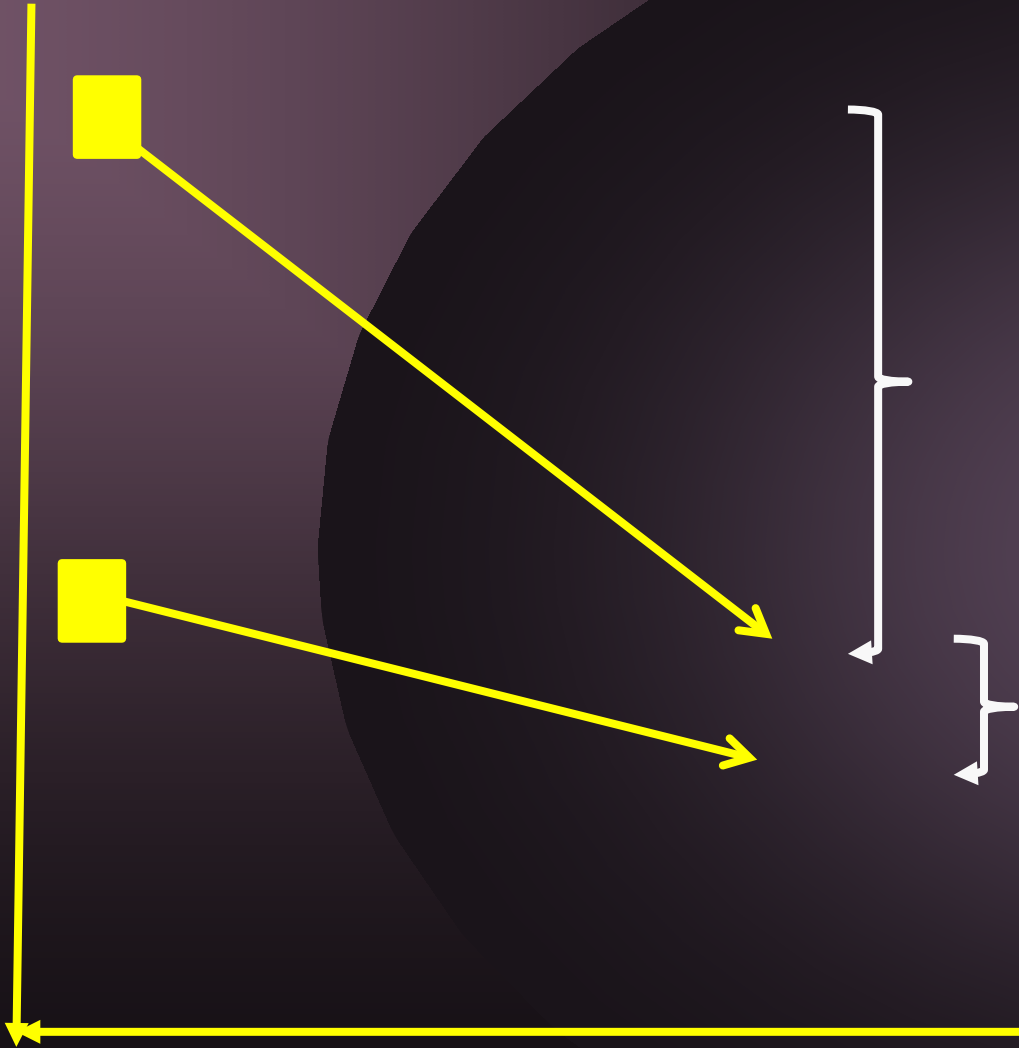
Håkan Stattin

Vi måste ha en ödmjuk inställning när vi utvärderar universella program

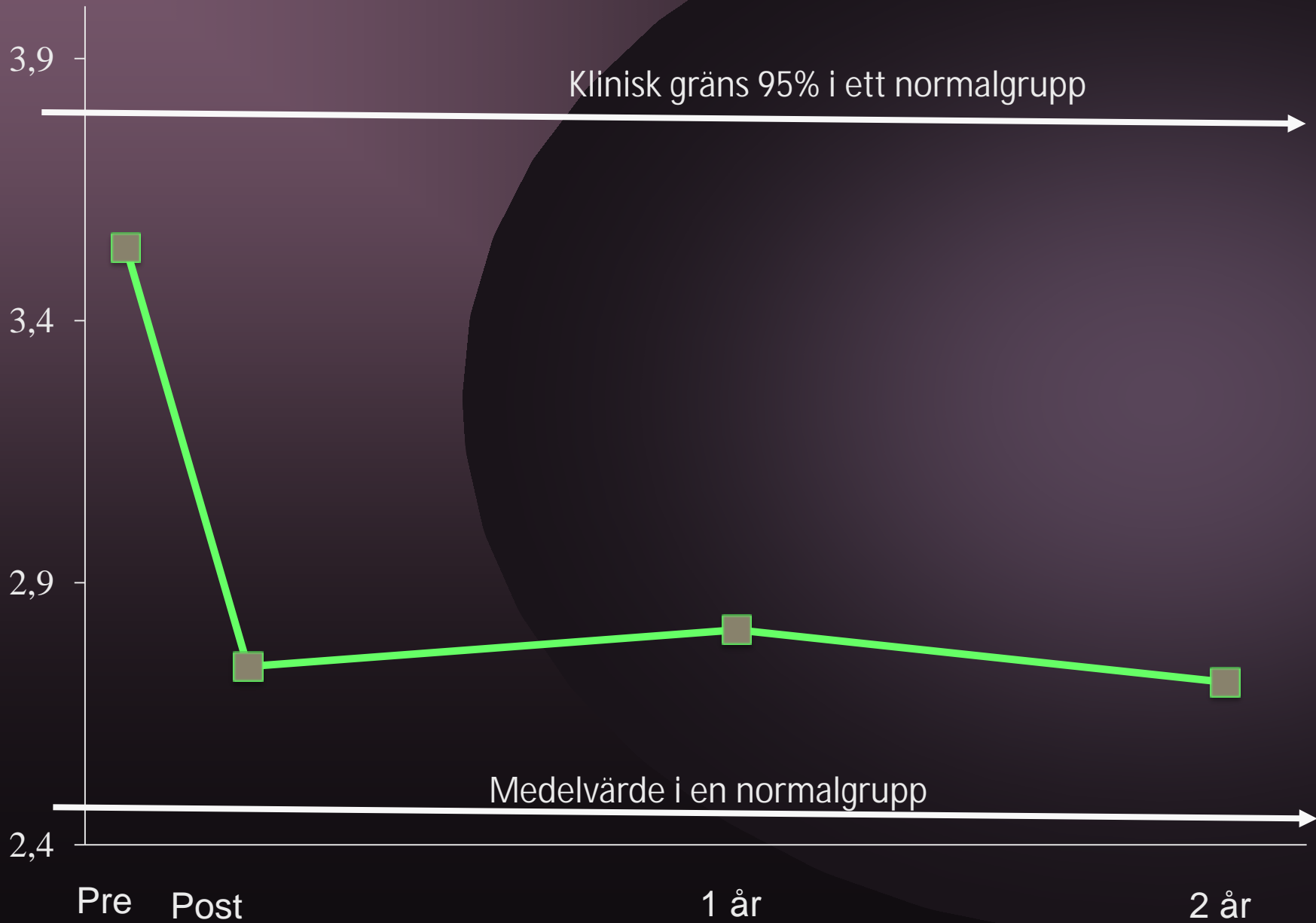
- ◆ Mängder med studier har visat att det sker markanta förbättringar i riktade program
- ◆ Här har vi föräldrar som har mycket stora problem. De får hjälp och hjälpen leder att de kan hantera vardagen
- ◆ Universella program är till för alla föräldrar. Kanske har många av dem problem hemma. Men det finns också föräldrar som är nyfikna och vill veta mer
- ◆ Inte samma problemtyngd.

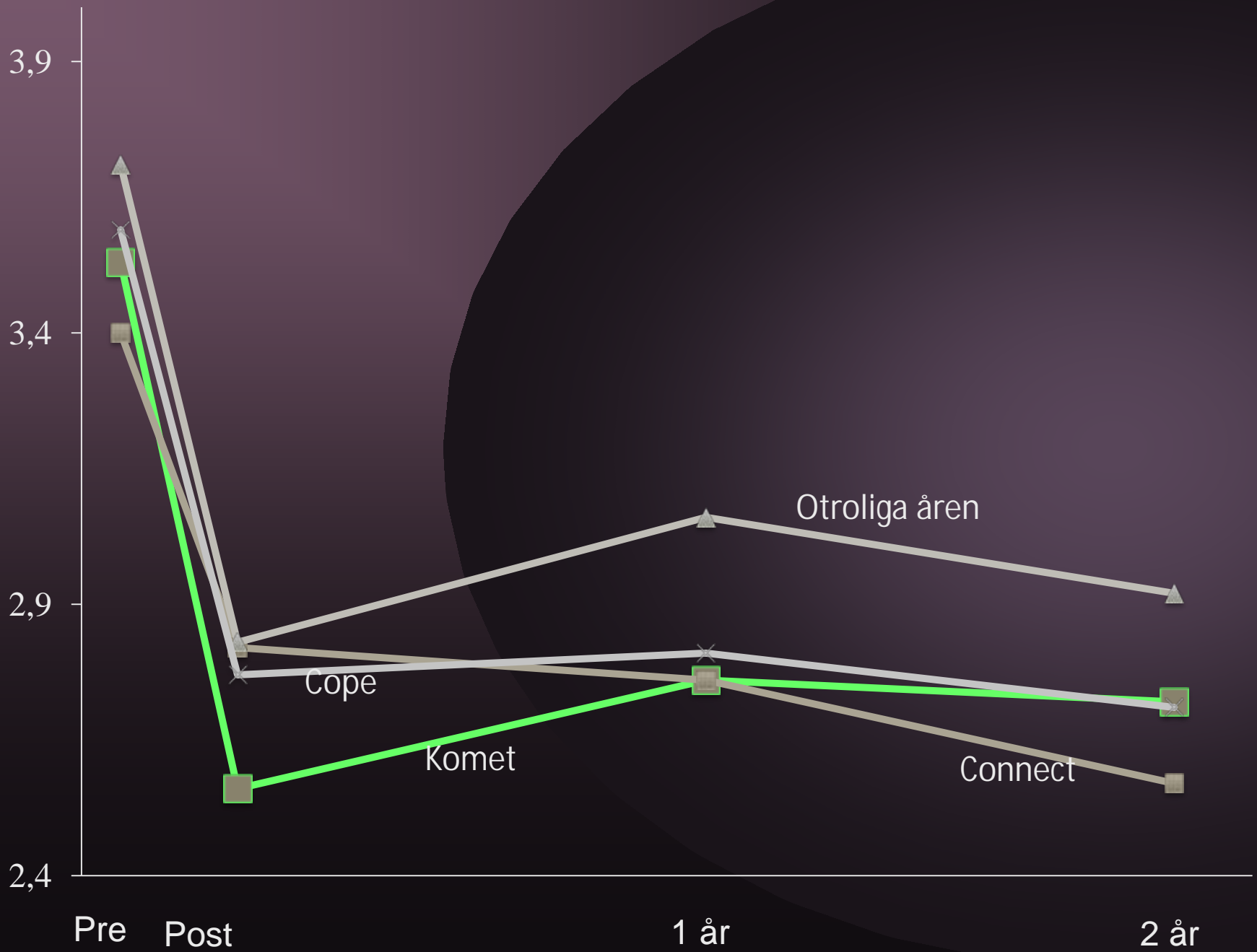
STORA
problem

Mindre
problem

**DET ÄR SVÅRT ATT GÖRA
UTVÄRDERINGAR NÄR DE
FÖRVÄNTADE EFFEKTERNA
ÄR BEGRÄNSADE**

Från 80-talet och framåt har följande hänt:

- Individuell behandling. Regelrätt terapi på klinik.
- Arbeta med föräldrar i grupp. Användning av video, rollspel, reflektionsövningar. Manualbaserade.
 - Redan 1980 publicerade Carolyn Webster-Stratton sin avhandling där hon i gruppbaserade terapier använde video som ett sätt att lära föräldrar att hantera sina barns beteendeproblematik.
- De manualbaserade övningarna blir preventiva program gentemot riskgrupper av föräldrar
- I Sverige importeras programmen. De börjar användas av Bup och socialtjänst – selektiv nivå
- De börjar användas på universell nivå.

Så, under de sista tio åren har strukturerade föräldrastödsprogram växt fram

- Orsaken till att de används så frekvent är att de har visat sig ha lika stora möjligheter att påverka föräldrars sätt att förhålla sig till sina barn än tidigare föräldrastödjande kliniska verksamheter

Bakomliggande teori

- ◆ Några av de mest vanliga föräldrastödsprogrammen i Sverige är **Komet, Cope, Otroliga Åren, Föräldrakraft, Föräldrastegen, och Steg för steg.**
- ◆ De var i grunden avsedda att användas på selektiv nivå – men har tryckts ner på universell.
- ◆ De här programmen är beteendeorienterade och baserade på *inlärningsteori* eller *social inlärningsteori*
- ◆ Komet är delvis inspirerat av Gerald Patterson's Parent Management Training. Patterson's föräldraträningsprogram bygger på *förstärkningsteori*.

- ◆ **Social inlärningsteori.** Barn och ungdomar lär sig av sina föräldrar genom att modellera och imitera. Man förvärvar erfarenheter i vardagliga interaktioner. De styr det framtida beteendet.
- ◆ **Förstärkningsteori.** Negativa beteenden som barn gör negligeras. Positiva beteenden belönas. På det sättet kommer barn allt oftare att handla på ett sätt som leder till belöningar.

Det finns alternativ

- ◆ **CONNECT**, exempelvis är ursprungligen ett *riktat* program och är ett annat exempel.
- ◆ Målet i CONNECT är att hjälpa föräldrar att utveckla känslighet och eftertanke i föräldraskapet
- ◆ CONNECT bygger på anknytningsprinciper.

Connect

- ◆ Fokus på relationen – inte på verktyg för barnuppfostran
- ◆ Få föräldrar att tänka på vad olika beteenden kan betyda
- ◆ Utveckla ett annat sätt att förstå barns beteende – bevara relationen
- ◆ Utveckla känslighet och reflektion i sitt föräldraskap.

Idag uppmuntras föräldrar som upplever problem i sin föräldraroll till att delta i föräldragrupper där de får råd att reflektera och pröva på nya sätt att vara förälder över 4-5 månader.

Programmen är strukturerade (manualbaserade) och de involverar ofta rollspel och video.

◆ Hjälper dessa föräldrastödsprogram föräldrarna?

Det beror på

Prevention

Promotion

Beteendeteori:

- social inlärningsteori
- förstärkningsteori

Självförstärkningsteori

Anknytningsteori

Socialpedagogik

Många olika sätt att tänka om det förebyggande arbetet

Prevention – promotion

- ◆ Motverka mental ohälsa – stödja/förbättra mental hälsa
- ◆ Yttre styrande krafter – inre motivation
- ◆ Fokus på riskfaktorer – fokus på friskfaktorer
- ◆ Protektiva faktorer - resilience
- ◆ Viktigast? Att motverka problem – stärka välfungerande?

Prevention – en betoning på *ohälsa*

- ◆ "Att förebygga" innebär att motverka att hälsoproblem ska dyka upp i framtiden.
- ◆ Historiskt talar vi om primär, sekundär, och tertiär prevention. Idag talar vi om universell, selektiv och indikerad prevention.

Promotion – en betoning på *hälsa*

- ◆ WHO definierar hälsopromotion som "processen att ge människor möjlighet att öka kontrollen över och förbättra sin hälsa" (WHO, 1986). Så promotion av mental hälsa är alla de aktiviteter som görs för att maximera hälsa och välbefinnande.
- ◆ De som betonar främjandet av psykisk hälsa hänvisar ofta till en positiv psykisk hälsa, snarare än psykisk ohälsa. Så strategier för att främja psykisk hälsa hänger samman med att förbättra livskvaliteten och potential för hälsan snarare än motverka symtom och problem.

I realiteten

- ◆ De är ofta komplement, snarare än motsatser.
- ◆ Ett exempel. Anta att ett promotivt program genomförs och ökar välbefinnandet i en speciell grupp. Det kan sannolikt ha effekten att minska incidensen av mentala hälsoproblem.
- ◆ Preventiva och promotiva idéer integreras normalt i förebyggande insatser. De är oftast inte motsatser.
- ◆ När man kombinerar preventions- och promotionsprogram med övergripande strategier för folkhälsa skapar man kanske de bästa verktygen för att få multipla effekter.

Triple-P (Positive Parenting Program): både risk- och protektiva faktorer som har bäring på mental hälsa (Social inlärningsteori)

- ◆ säkerställa en trygg och engagerande miljö
- ◆ skapa en positiv inlärningsmiljö
- ◆ bestämd disciplin
- ◆ realistiska förväntningar
- ◆ ta hand om sig själv som förälder

Ömsesidig respekt

- ◆ **Ömsesidig respekt och gränssättning.** Hur kan barnet uppmuntras att ta ansvar och internalisera gränser
- ◆ **Emotional coaching.** Hur kan vi ge barnet en god självkänsla?
- ◆ **Sömn.** Att ge hela familjen friska sömnvanor.
- ◆ **Hur kan föräldrar förebygga mobbning?**
- ◆ **Mat från ett pedagogiskt perspektiv.** Vilken inverkan har en förälder som en förebild för barnets matvanor?
- ◆ **Värden.** Hur man kan främja respekt mellan alla människor, inklusive mellan barn och vuxna (jämlighet, tolerans, ärlighet)

En socialpedagogisk ansats

Ingen övergripande programteori

Aktivt Föräldraskap

- ◆ Alfred Adler – Rudolf Dreikurs: Individual Psychology
- ◆ Deci & Ryan: Self-determination theory
- ◆ Motivationen ska komma inifrån.

Aktivt Föräldraskap

- ◆ Öka medvetenheten hos föräldern. Vilka egenskaper och färdigheter skapar gemenskap och starka, nära relationer?
- ◆ En syn på barnet som kompetent och kapabel
- ◆ Stärka barnets självkänsla, självförtroende, ansvar, mod och samarbete
- ◆ Inga belöningsystem
- ◆ Inga bestraffningssystem

Man marknadsför sig som ett program som står för barnets rättigheter

Citat Lars H Gustafsson:

”...ett alternativ är förstås att i istället använda program som aldrig förespråkat repressiva medel av det slaget, till exempel Vägledande samspel eller Active Parenting. Båda dessa program har också tydliga referenser till FN:s barnkonvention.”

Integrering av preventiva och promotiva komponenter: **Komet**

PREVENTIVA INSATSER:

- ◆ Förstärk genom belöningar och beröm det barnet gör bra
- ◆ Negligera negativa beteenden
- ◆ Regelsättning

PROMOTIVA INSATSER:

- ◆ Tillbringa tid tillsammans
- ◆ Positiv förstärkning
- ◆ God kommunikation
- ◆ Problemlösning

Jag ska tala specifikt om utvärderingr av olika program på universell nivå

- ◆ Connect
- ◆ Ömsesidig Respekt
- ◆ Aktivt Föräldraskap
- ◆ Triple-P

Connect

- ◆ Örebro, Mora, Växjö & Orsa

- ◆ Connect har testats universellt endast vid ett tillfälle. Det var en pilotstudie med 147 mödrar och 147 barn i Italien.

- ◆ RCT prövning

- ◆ Alla skalor har god reliabilitet

- ◆ Två varianter av Connect:

- ◆ Original

- ◆ + Kommunikationshjälp

		Pre-test		Posttest	
Connect		95		87	(91,6 %)
Connect+		85		80	(94,1 %)
Väntelista		80		76	(95,0 %)
Total		260		243	(93,5 %)

- ◆ Connect+ var mer effektiv än normal Connect att öka föräldrakompetens och minska depression.
- ◆ Men för resten av de mått vi använder finns inga skillnader.
- ◆ Av det skälet har vi slagit samman de två Connect-grupperna till en.

ANCOVA comparing impact of intervention by program (Connect or waitlist) with pre-test (covariate)

	Connect Means	Väntelista Means	F	sign
Parent child relationships				
Communication with child	3,75	3,74	0,03	0,87
Lack of control	2,20	2,21	0,45	0,51
Limited freedom	1,70	1,68	3,40	0,07
The child is a stressor	2,03	2,09	1,69	0,20
Parental satisfaction/un-satisfaction				
Partnership relation	5,06	5,13	0,44	0,51
Parental competence	4,33	4,08	7,92	,005*
Can't handle parenting role	4,21	4,11	0,08	0,77
Parenting as reward	4,52	4,37	6,31	,013*
Depressive symptoms	1,60	1,78	5,12	,025*
Feeling of joy	3,35	3,18	4,77	,030*
Parental coping and emotion regulation				
Adaptive reflection	4,05	3,84	3,88	,050*
Try to understand your rage	3,23	3,12	0,58	0,45
Suppress emotions	2,03	2,07	0,66	0,42
Suppress sanger	1,74	1,80	0,15	0,70
Lack of emotion regulation	2,26	2,17	0,01	0,92
Lack of rage regulation	1,98	1,99	0,49	0,49
Psycho-social coping of child				
Pro-social behavior	2,61	2,58	0,03	0,88
Hyperactivity/lack of concentration	1,59	1,62	0,15	0,70
Emotional problems	1,30	1,34	1,45	0,23
Behavioral problem	1,37	1,38	0,08	0,78
Everyday problem of child	1,61	1,57	0,67	0,41
Everyday problems are tough	1,76	1,77	0,00	1,00

Slutsatser

- ◆ Glädjen i föräldraskapet är det som slår ut.
- ◆ Men det är inga kraftiga skillnader mellan Connect-föräldrar och väntelistans föräldrar
- ◆ Det finns inga effekter när det rör:
 - ◆ Barnets beteende
 - ◆ Föräldrarnas reglering av sina emotioner

Eller ännu kortare

- ◆ Föräldrarna känner sig stärkta
- ◆ ...men programmet ändrar inte barnets beteende

....HMMMMMM

Det finns ett antal tolkningar till att effekterna var begränsade och modesta.

- ◆ **Kommun.** En tolkning som vi undersökt har att göra med ort. Den här studien genomfördes i olika kommuner. Vi har granskat om effekterna är bättre i vissa än i andra kommuner. Detta tycks inte vara fallet.
- ◆ **Skillnader i problembeteende.** En rimlig tolkning är att föräldrar som vid pre-test skattade att de hade mycket problem hemma kommer att "förbättras" i högre utsträckning än de föräldrar som hade få problem. Vi har gjort ett flertal olika testningar, men det finns inga systematiska och övertygande skillnader.

Det finns ett antal tolkningar till att effekterna var begränsade och modesta.

- ◆ *Utbildningarnas kvalitet.* Kanske den intuitivt mest rimliga förklaringen till begränsade och modesta skillnader är att utbildningarna inte hade speciell god kvalitet. Om de inte implementerades som förväntat så ska det inte heller uppkomma skillnader gentemot föräldrarna i kontrollgruppen.
- ◆ Inte heller det stämmer.

Tyckte föräldrarna om att delta?

**Kanske Connect inte passar på
universell nivå.**

Vad tycker du om föräldrautbildningen som du genomgått?

Mycket dålig	0.6%
Dålig	0.6%
Varken eller	4.8%
Bra	27.4%
Mycket bra	66.7%

På en fråga om de skulle rekommendera utbildningen till andra svarade 93% av föräldrarna JA.

Det finns ett antal tolkningar till att effekterna var begränsade och modesta.

- ◆ *Studiens design och inriktning.* Föräldrastödsprogram som Komet, de Otroliga åren och Cope, liksom många andra program, har en sak gemensamt. De vill hjälpa föräldrar att hantera barnens beteendeproblem, och de ger föräldrarna råd och stöd i det arbetet.
- ◆ Connect har också denna inriktning. Connect skapades ursprungligen för att hjälpa föräldrar som hade ungdomar med ordentliga beteendestörningar.

- ◆ Med det här argumentet skulle vi måhända i denna studie kanske haft en större orientering mot salutogenes, främjandeperspektivet, välfungerandet, och stöd. Med en sådan inriktning skulle vi kanske tydligare kunna finna skillnader mellan Connect- och Väntelistaföräldrarna.
- ◆ Det är möjligt. Men vi tror inte det är sannolikt.
- ◆ Våra mått famnar både problem och välfungerande. Vi har i våra mått olika aspekter av relationerna och förhållningssätt som både frågar om friskfaktorer och riskfaktorer – både depressiva symptom och glädje hos föräldrarna, prosocialt beteende och beteendebrister hos barnet. Sammanfattningsvis så ska vi kunna upptäcka både det positiva och det negativa.

Dock bör sägas att Connect har en orientering som *inte* i första hand ska stärka barnets självkänsla, självförtroende, ansvar, mod och samarbete – och programmets syfte är inte i sig att föräldrar och barn ska tillbringa mer tid tillsammans

Man kan argumentera för att Connect är ett föräldrastödsprogram som kanske lämpar sig bäst för riskfamiljer.

Om det inte finns mycket problem hemma så kommer inte heller problemen att minska speciellt mycket – och vi kommer inte att kunna visa att Connect är ett potent föräldrastödsprogram.

Är föräldrarna som deltog ett
högrisk-sample?

Prevalens av beteendeproblem i samplet.

	Har ofta raseri- utbrott eller häftigt humör	Som regel lydig, följer vanligtvis vuxnas upp- maningar	Svårt att sitta still, rör och vrider på sig jämt	Bråkar ofta med andra barn	Lättstörd, tappar lätt koncentrationen
Stämmer inte	40%	8%	63%	87%	37%
Stämmer delvis	41%	53%	25%	11%	45%
Stämmer helt	17%	37%	12%	2%	17%
	Ljuger eller fuskar ofta	Tänker sig för innan han/hon gör olika saker	Stjäl hemma, i skolan eller på andra ställen	Fullföljer uppgifter, bra koncentrations- förmåga	
Stämmer inte	72%	14%	96%	17%	
Stämmer delvis	25%	61%	3%	55%	
Stämmer helt	3%	25%	1%	29%	

Vi kan ta många mått som ingår i vår utvärdering. De visar samma bild. En majoritet av föräldrar har få problem hemma.

Runt 10-15% har det mer, mer ofta, eller som en del av en normal vardag. Det är svårt att "förbättra" situationer i de familjer som redan från början inte hade det speciellt problemfyllt hemma. Det kan förklara de resultat som vi finner vid post-test tillfället i denna studie.

Om en majoritet inte har speciellt mycket problem så kommer inte Connect att kunna minska mycket av dessa knappt existerande problem.

Vi har gjort ett-års uppföljningar

De skillnader som existerade tidigare finns inte längre!

LÅT MIG TA ETT ANNAT EXEMPEL

DET ÄR EN UTVÄRDERING AV
"ÖMSESIDIG RESPEKT"

MONA HEDSTRÖM I ÅRE

RESPEKT
ÖMSESIDIG
ÖMSESIDIG
RESPEKT

I föreläsningsform

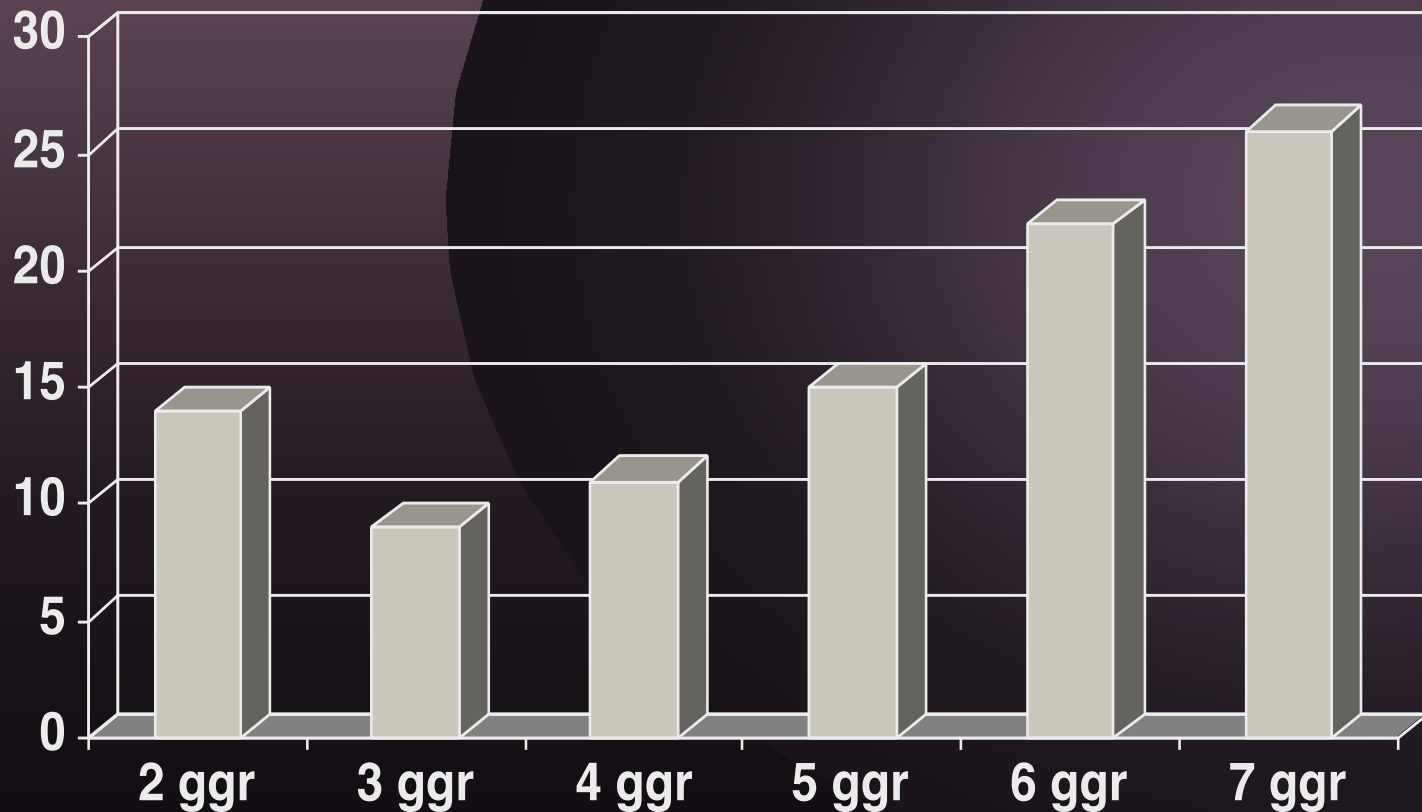
Vi vill inspirera till att skapa medvetenhet och reflektion i vårt ledarskap som rör barn och ungdomar antingen som förälder, personal eller varför inte som mor- eller farförälder. Vi vill lyfta barnets enorma förmågor, vikten av föräldraskap och vår ledarroll.

Ömsesidig Respekts ämnesområden är gränssättning utifrån ömsesidig respekt, emotionell coaching, självkänsla, mobbing, sömn och kost. Konceptet utgår inte från att vi har problem som förälder vi kan behöva fylla på med mer kunskap och få tillfälle att reflektera.

Implementering

- ◆ Mona tillfrågade i de senaste omgångarna 104 föräldrar.
- ◆ Det var 66 av dem (63%) som faktiskt deltog
- ◆ Från starten så har 68% av alla de föräldrar som tillfrågats varit med om utbildningen.
- ◆ Det här är en riktigt bra täckningsgrad. Det är *majoriteten* av föräldrar i kommunerna som deltar.

Hur många gånger av de sju tillfällena deltog man?

**Den genomsnittlige föräldern
deltog vid 73% av alla tillfällen.**

Att diskutera:

**Hur utvärderar man universella
program?**

Det är lätt att utvärdera riktade program

- ◆ Här finns föräldrar som har problem i föräldrarollen. De vill ha hjälp.
- ◆ De får hjälp.
- ◆ Utvärderingen handlar om att fastställa om problemen minskat.
- ◆ Enkelt och rakt.

Universella program som Ömsesidig Respekt är knepigare

- ◆ De stora flertalet föräldrar är normalföräldrar
- ◆ De har inte mycket av problem. De är ju som föräldrar är för det mesta
- ◆ Vi kan inte räkna med att vi ska *minska* problem som inte existerar.

Vi kan dock utvärdera om dessa föräldrar känner sig stärkta i sin föräldraroll.

En enkät

Gavs när kursen påbörjades

Gavs när kursen avslutades (3-4 månader
därefter)

Gavs vid Booster (14-17 månader efter det att
kursen påbörjades)

**Det är ovanligt att man långtidsuppföljningar.
Men det gjordes här.**

Totalt 24 frågor

- ◆ Upplever du dig trygg i din förmåga att sätta gränser för ditt barn?
- ◆ Tycker du att du har god kunskap om vad gränssättning har för betydelse för barnets utveckling?
- ◆ Litar du på att du kan hantera en maktkamp med ditt barn på ett utvecklande sätt?
- ◆ Känner du tillit till din förmåga att ge ditt barn goda matvanor?
- ◆

Fanns det skillnader mellan undersökningsgrupp och kontrollgrupp?

Låt oss se närmare på första eftertestet

Träffar vi på skillnader?

- ◆ Vad är viktigt att tänka på när vi sätter gränser?
Alternativ: att vi får vara beredda på att tjata (U)
- ◆ Hur stor del av energidagsbehovet innehåller en vällingflaska för en treåring, tror du?
- ◆ Är det viktigt att vi lär våra barn att prata om känslor? (UU)
- ◆ Ditt barn vill inte gå och lägga sig när du tycker att det är kväll.
Alternativ: Låter du ditt barn vara tills han eller hon själv vill (K)
- ◆ Ditt barn har varit ledsen under en period och sedan berättar att kompisarna inte är snälla
Alternativ: Du frågar ditt barn om han eller hon är snäll mot de andra barnen. (K)
- ◆ Händer det att du låtit bli att hålla fast vid vissa regler för någon av dina barn, eftersom det bara skulle leda till konflikt? **Om det leder till konflikt (U)**
- ◆ Hur ofta är du rädd för att du hämmar någon av dina barn i hans eller hennes utveckling när du säger ifrån och sätter gränser? **(U) mindre rädd**

Slutsatser

- ◆ Det finns statistiskt säkerställda skillnader för en tredjedel av frågorna som ställdes.
- ◆ Generellt visar resultaten att undersökningsgruppens föräldrar är mer trygga i sin gränssättning än kontrollgruppens föräldrar.

Nu rör vi oss framåt i tiden

Nu granskar vi den uppföljning som gjordes 14-17 månader efter att kursen startade.

En långtidsuppföljning.

Har de effekter vi såg tidigare försvunnit?

- ◆ Det finns skillnader också vid det andra uppföljningstillfället
- ◆ Undersöknings- och kontrollgruppen skiljer sig i en av fyra frågor.
- ◆ Det här är en intervention som tycks ha långtidseffekter.

**Det är sällan man kan dokumentera
att föräldrastöd som ges generellt
har effekt.**

**Men – denna intervention tycks
ge effekt**

Effekterna klingar inte av. Det är ett
viktigt resultat.

Låt oss se närmare på *förändringar*.

Det är sammanlagt 16 frågor som är kontinuerliga (går från litet till mycket)

- ◆ Det finns statistiskt säkerställda förändringar i 11 frågor för interventionsgruppen – i alla fall går det i positiv riktning.
- ◆ Det finns statistiskt säkerställda förändringar i 1 (en) fråga för kontrollgruppen – här gick det i negativ riktning

Den mest strikta testen

- ◆ Finns det förändringar över tid i undersökningsgruppen som går utöver de förändringar som sker i kontrollgruppen?
- ◆ Vi gör sammanlagt 17 tester. Vi erhåller statistiskt signifikanta skillnader i sex fall (35%).

Slutligen – "Consumer satisfaction"

Har den här kursen gett dig mer kunskap om föräldraskap jämfört med tidigare?

100%

Känner du att den här kursen har gett något för din relation till ditt barn?

99%

Känner du att den här kursen har gett något för din relation med din sambo eller man?

86%

Känner du att den här kursen har gett ditt barn något?

95%

N=107

Active Parenting

- ◆ grundad i Adleriansk teori (1870-1937)
- ◆ hjälpa föräldrar att underlätta deras barns självförtroende, självkänsla, samarbetsförmåga, mod och ansvar.
- ◆ AP består av sex sessioner med en till tre veckor mellan varje session.
- ◆ Varje session tar tre timmar och leds av en gruppledare.

- ◆ Föräldraskapsutbildningen är avsedd att ge kunskap och förståelse om barnet som en kompetent och duktig person, att barnets beteende är ett uttryck för barnets grundläggande behov.
- ◆ Föräldrar får lära sig hur man undviker belöna negativt beteende och hur man beter sig för att uppmuntra sina barn att uttrycka sina behov på ett socialt acceptabelt sätt. Detta görs genom att öka barnets självförtroende, självkänsla, samarbetsförmåga, mod och ansvar
- ◆ Ett demokratiskt förhållningssätt hemma.

Växjö

- ◆ en kvasi-experimentell design med pre- och post-test mellan interventionsgrupp och väntelista.
- ◆ Totalt 117 föräldrar deltog i utvärderingen, 77 i interventionsgruppen och 40 i kontrollgruppen.

	F	p
Parental Control of Child's Behavior 4.34	.04	
Attempted understanding	1.34	.25
Angry outbursts	3.10	.08
Affect Regulation: Dyscontrol	1.10	.30
Affect Regulation: Adaptive Reflection	3.93	.05
Emotion regulation-Integrative	.16	.69
Emotion regulation-Ineffective	.04	.84
Emotion regulation-Suppressive	.05	.82
Perceived Ability	2.24	.14
Parental Efficacy	6.16	.02

40% av
frågorna

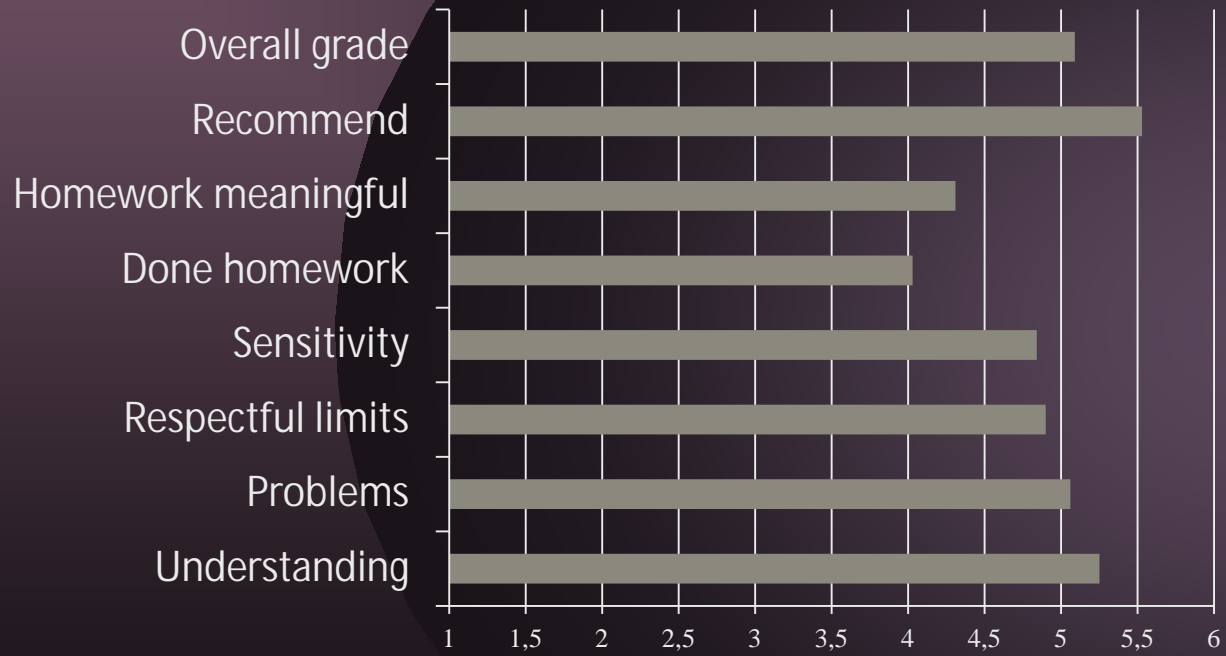
	F	p
Do you feel safe in your ability to set boundaries for your child?	4.92	.03
Children should have regular chores in the household	.001	.99
Children get insecure and anxious if they are presented with alternatives of what to do	.13	.71
Parents should give their child full attention when they speak	.04	.85
To help children to solve their problems is often better than that the parents do it for them	1.03	.31
It is natural that it is the adults in the family that makes decisions about the household	11.02	.001
Sometimes it is OK to bribe the child in order to get things my way	5.82	.02

30% av
frågorna

Ungefär samma effekter som man finner i andra universella program

- ◆ Fyra av tio skalor visade statistiskt signifikanta programeffekter.
 - ◆ De berörda främst föräldrars kontroll över sina barn, föräldrarnas förmåga att själv reflektera och föräldrarnas tro att deras föräldraskap hade betydelse.
- ◆ Tre av sju enskilda frågor visade signifikanta programeffekter
 - ◆ föräldrarnas förmåga att sätta gränser för sina barn, överens om att vuxna ska fatta beslut om hushållet, och inte komma överens om att det är OK att muta sina barn.

Nöjd?

Triple-P

- ◆ Triple P syftar till att stärka kunskap, färdigheter, självständighet och självförtroende hos föräldrarna och på så sätt förebygga svåra beteendeproblem, känslomässiga problem och utvecklingsproblem hos barnen. Programmet riktar sig till föräldrar med barn i åldern 0–16 år.
- ◆ Fem principer om positivt föräldraskap utgör grunden för Triple P.
- ◆ I effektstudien ingick 22 förskolor som lottades till att antingen erbjudas föräldrastöd genom Triple P (12) eller vara kontrollgrupp (10). Samtliga föräldrar som tackade ja till att delta i studien (n=758) fick besvara enkäter vid 6, 12 och 18 månader och svarsfrekvensen var 74 % vid 18 månader.

Många olika mått

- ◆ Eyeberg Child Behaviour Inventory
- ◆ Strengths and Difficulties Questionnaire
- ◆ Depression
- ◆ Anxiety and Stress Scale
- ◆ Parenting Scale
- ◆ Parent Practices Interview
- ◆ Parenting Sense of Competence Scale
- ◆ Dyadic Adjustment Scale
- ◆ Parent Problems Checklist

Resultat

- ◆ Beteendeproblem: inga statistiskt säkerställda skillnader vid 6 mån, 12 mån och 18 mån
- ◆ En säkerställd effekt: Fäder i interventionsgruppen minskade signifikant sin eftergivenhet vid 18 månader ($p=0,031$)
- ◆ Problemen i Interventionsgruppen minskade för flera mått.
- ◆ Men dessa problem minskade också i kontrollgruppen.

Vad har vi lärt oss av dessa effektutvärderingar av universella program

- ◆ Få effekter på barnets beteende
- ◆ Föräldrarna känner att de blivit mer kompetenta som föräldrar
- ◆ Samtidigt ganska begränsade effekter
- ◆ Föräldrarna tycker att programmen varit nyttiga
- ◆ Hur tänker vi om det?

**SLUTLIGEN – NÅGONTING ATT
DISKUTERA**

Syftet i universell föräldrastöd

Att ge så många föräldrar som möjligt i länet information, råd och/eller utbildning om hur de kan främja en god utveckling hos sina barn.

Syfte

Att ge **så många föräldrar som möjligt** i länet information, råd och/eller utbildning om hur de kan **främja en god utveckling** hos sina barn.

främja en *god* utveckling

Tyngdpunkten är aktiviteter som explicit syftar till att premiera en god utveckling

främja en *god* utveckling

Aktiviteterna ska bygga på värden
som omfattas av föräldrar i gemen

Många av de föräldrastödsprogram som används runtom Sverige har kanske *inte* det primära syftet att befrämja en god utveckling

Det uttalade syftet är att minska beteendeproblem hos barnet.

Notera

- ◆ Förebyggande program riktat mot *riskgrupper* – manualstyrda, rollspel
- ◆ Används nu alltmer i universell prevention.
- ◆ Grundtanken är att föräldrar har problem i sitt föräldraskap. De vill ha hjälp. Programmen hjälper till att minska problemen.

Exempel:

- ◆ KOMET
- ◆ Cope
- ◆ Otroliga åren
- ◆ Föräldrakraft
- ◆ Föräldrastegen
- ◆ Steg för Steg
- ◆ Connect

De var ursprungligen
ämnade för kliniska
grupper, men
anpassades till
normalpopulationer

De program som vi ska använda universellt bör kanske vara sådana som explicit

- ◆ söker att befrämja positiva föräldra-barn relationer
- ◆ söker åstadkomma bättre kommunikationer mellan föräldrar och barn (aktivt lyssnande)
- ◆ arbetar med problemlösning, konfliktlösning, och hantering av känslor i familjen
- ◆ engagerar familjer i aktiviteter som främjar familjesammanhållning och engagemang

Ska bottna i de värderingar om föräldraskapet som finns i Sverige

Hur ska vi tänka om detta?

Ska bottna i de värderingar om föräldraskapet som finns i Sverige

- ◆ Det är många olika föräldrastödsprogram som används i Sverige i klinisk praxis och som överförts till universell prevention.
- ◆ Många av de här programmen är beteendeorienterade och baserade på inlärningsteori.

Det har riktats kritik mot dessa program.

- ◆ Kanske mest uttalad är den kritik som barnläkaren Lars H. Gustafsson riktat mot användningen av "time-out".
- ◆ Gustafsson ser "time-out" som en bestraffningsmetod som inte passar svenska förhållanden. Time-out går stick i stäv emot det sätt att tänka och tycka om föräldraskapet som finns i Sverige.

Man har internationellt riktat kritiken vidare än så.

- ◆ De flesta av oss vuxna anser säkert att vi ska älska våra barn obetingat i alla lägen.
- ◆ En del har kritiserat de beteendereinriktade programmen för att de skapar ett "betingat föräldraskap". Föräldrarna lär sig att de ska *negligera* barnet när barnet gör något som de inte gillar. De ska *belöna* barnet när barnet gör det som föräldrarna gillar.
- ◆ Kritiker har sagt att det här ett annat ord för *kontroll*. Genom att negligera vissa beteenden och belöna andra kontrollerar föräldrarna barnets beteende. Barnet måste vinna föräldrarnas kärlek.

Ett angränsande exempel.

- ◆ Det är många ungdomar som säger att deras föräldrars värme och öppenhet gentemot dem är beroende på hur de klarar sig i skolan.
- ◆ Går det bra är föräldrarna vänliga och stödjande. Går det sämre känner de snarare kyla och avstånd.
- ◆ Forskning har visat att det här har ett pris. Barn som har föräldrar som reagerar på detta "betingade" sätt sluter sig och uttrycker mer fientliga attityder till föräldrarna än andra barn. Den glädje och lycka de känner när de berättar om att de lyckats bra på en skrivning är kortlivad. Lyckas de sämre känner de skuldkänslor.

- ◆ Ett föräldraskap som bygger på belöningsystem är något som många svenska föräldrar kanske inte ställer sig bakom.
- ◆ Men detta är något som finns i beteendebaserade program som används i Sverige. Gängse förekommande program bygger på beteendepprinciper (inlärningsteori eller social inlärningsteori i vid bemärkelse).
- ◆ Det innebär att man arbetar med positiva och negativa förstärkningar som minskar sannolikheten för att barns och ungdomars negativa beteende uppträder eller eskalerar.

Jag tar inte upp detta för att polarisera eller säga att vissa program är bättre än andra

Jag menar att i framtiden kommer föräldrar på ett helt annat sätt än tidigare att fundera kring de värderingar de har om föräldraskapet när de väljer föräldrautbildningar.

Det här har många bottnar

- ◆ Min grundsyn är att universella program så mycket som möjligt behöver vara promotiva (befrämja en god utveckling)
- ◆ De ska inte automatiskt utgå från tanken att det redan finns problem som föräldrarna behöver ta itu med.
- ◆ De måste handla om vad föräldrar kan göra för att befrämja en god utveckling.
- ◆ Vi ska fundera mer på användningen av riktade program när det rör universell prevention. *De utgår från att det existerar problem.* Det är inte alls säkert.

Här slutar jag